

TRIOEDD YNYS PRYDAIN :

ALLAN O'R

LLYVYR COCH O HERGEST.

CYFRES II.—TRI DYNION A GAUSANT GAMPEU ADAF.

1. TRI dyn a gauas kedernit Adaf. Erculf gadarn ac Ector gadarn. a Sampson gadarn. Kyn gadarnet oedynt yll tri ac Adaf ehun.

2. TRI dyn a gauas pryt Adaf. Absalonn ab Dauyd. A Jason vab Eson. a Pharis vab Prief. Kyn decked oedynt yll tri ac Adaf ehun.

3. TRI dyn a gauas doethineb Adaf. Cado hen. a Beda. a Sibli ddoeth. Kyn doethynt oedynt yll tri ac Adaf ehun.

4. TEIR gwragedd a gauas pryt Eua yn trithraean. Diodema gorderch Eneas ysgwydwyn. ac Elen uannawc y wreic y bu distriwedigaeth Tro druy y phen. A Pholixena verch Prief hen vrennhin Tro.

5. PAN aeth llu y Lychlyn. porth a aeth gan Yrp Lluydawc hyd yn Lychlyn. a'r gwr hwnnw a daeth yma yr oes Gadyal ybyry y erchi dygyuor o'r ynys hon. Ac ny doeth gantau namyn ef a Mathutauar y was. ac ys ef a erchai o dec prif gaer ar hugeint yssyd yn yr ynys hon. a deu kymmeint a elei gantau i bob un o nadunt y dyuot gantau o honynt ymeith. Ac ny doei gantaw yr gaer gyntaf namyn ef ae was. Ac y bu ardustur gan wyr yr ynys hynny ac y rodassant idaw a hwnnw vu lwyraf llu or a aeth or ynys hon. Ac ef a orescynnaud ar gwyr hynny y fford y kerdaud. Ac ys ef lle y trigayaud y gwyr hynny yn y duy ynys yn ymyl Môr Groec. nyt amgen Clas ac Avena. Ar eil a aeth gan Elen luydawc. a Maxen wledic hyt yn Llydaw. ac ny ddoethant byth yr ynys honn. a'r trydyd a aeth gan Gaswallon ap Beli. a Gwenwynwyn. a Gwanar. veibion Lliav vab Nuyfre. Ac Aryanrot verch Veli eu mam. Ar gwyr hynny o Erch a Heled, panuanhoedynt. ac a aethant gyt a Chaswallawn eu hewythr ar vyse y Kessaryeit

or ynys honn. Sef lle y mae y gwyr hynny yg Gwasgwynt. sef riuedi a aeth gan bob un o nadunt un uil ar hugeint. arhei hynny uu tri aryanllu ynys Brydein.

6. TRYWYR gwarth a uu yn ynys Brydain. un o nadunt Afaryu vab Llud vab Beli. Ef a dyunnaud Julius Cesar a guyr Ruvein yr ynys honn yn gyntaf. ac a beris talu teirnil o bunnoed aryant bob bluydyn yn deyrngtet or ynys honn y wyr Rufein. o gyfryssed Caswallawn y ewythr. Ar eil uu Gwrtheyrn Gwrtheneu a rodes tir gyntaf y Saesson yn yr ynys hon. ac a yndywediaud yn gyntaf ac uynt. ac a beris lladd Custennin Vychan vab Cystennin Vendigeit oe vrat a dehol y deu uoder. Emrys Wledic ac Uthur Pendragon or ynys hon hyd yn Llydaw. a chymryd y goron ar vrenhiniaeth o dwyll yn y eidiau ehun. ac yn y diuod Uthur ac Emrys a losgasant Wrtheyrn ygeastell Guerthrynyawn ar lann Gwy yn unfflam y dial eu brawt. Trydyd gaeathaf vu Vedrawt pan edewis Arthur lywodraeth ynys Prydein ganthaw pan aeth ynteu drwy vor yn erbyn Lles amherawdyr Ruvein a anvonassei gennadeu at Arthur hyd yg Caer Llion y erchi teyrngtet idaw or ynys honn. ac y wyr Ruvein ar y messur y talpuyt y Gatwallawn vab Beli hyt yn oes Gustennin vendigeit teit Arthur. Sef ateb a rodes Arthur y gennadeu yr amherawdyr. nat oet well y dylvei. wyr Ruvein deyrngtet y wyr ynys Prydein. noc y dylvei wyr ynys Prydein udunt hwynteu. Canys Brân vab Dyunwal a Chwstennin vab Elen a uasssynt amherodron yn Ruvein. a deu wr o'r ynys hon oedynt. ac yna y lluydawd Arthur gordetholwyr y gyvoeth drwy vor yn erbyn yr amherawdyr. Ac y kynaruuant y tu hwnt y vynydd Mynneu. ac ancirif o nadunt o bob parth

a las y dyd hwnnw. Ac yn y diwed y kyuaru Arthur ar amherawdyr. ac Arthur ai lladawd. ac yno y llas goreugwyr Arthur. a phan gigleu Vedraut gwahanu nifer Arthur. y dymchwelawd ynteu yn erbyn Arthur ac y dyrnaud Saesson a Ffichteit. ac Yscotteit ac ef y galw yr ynys honn nac Arthur. A phan gigleu Arthur hynny yd ymochelawd dracheuyn. ac a dihengis gantaw oe niuer ac y dreis y ar Vedrawt y kauas dyuot y dir yr ynys honn. ac yna y bu weith Gamlan y rwgg Arthur a Medrawt. ac y lladawd Arthur Vedrawd. ac y brathwyd Arthur yn angheuaul ac o hynny y bu varw. ac y myun plas yn ynys Afallach y claduyt.

DECHREU Y TRIOED YW Y REI HYN.

7. TRI goruchel garcharawr ynys Prydein. Llyr llediaith. a Mabon mab Modron. a Ceir vab Geiryoed. ac un oed oruchelawr no'r tri. Ef a vu deirnos yg garchar Hut adan Lech echymmeint. Sef oed hwnnw Arthur. ac un gwas ae gellygawd o'r tri carehar hynny. nyt angen Goreu vab Custennin y geuynderw.

TRI GWYNDEYRN YNYS PRYDEIN.

8. OWEIN vab Uryen. a Ryn vab Maelgwn. a Ruvawn Beuyr vab Dorarth Wledic.

9. TRI oneruad ynys Prydein, Arthur a Raawt eil Morgant. a Chadwallawn vab Caduann.

10. TRI matkud ynys Prydein. Pen Bendigeit Uran vab Llyr a gudywyt yn y Gwynuryr yn Llundein. ac wyneb ar Frcine. A hyt tra vu yn yr ansawd y dodet yno. ny doi ormes Saesson byth yr ynys hon. yr eil amatkud. y dreigiau yn ninas Emrys a gudyawd Llud vab Beli. ar trydyd escyryn Gwrthevyr vendigeit. ymprif pyrth yr ynys honn. A hyt tra vydynt yn y kud hwnnw, ny doi ormes o Saesson byth ir ynys honn. A hyna y tri anuatkud pan datkudywyt. A Gwrthevyr Gwrtheneu a datkudyawd escyryn Gwrthefyr Vendigeit yr Serch gwreic. Sef oed honno Ronuen baganes. Ac ef ddatgudyawd y dreigieu. ac Arthur a ddatgudyawd pen Bendigeit Uran o Gwynnrym. Kan nyt oed dec gantau kadu yr ynys o gedermit neb. namyn or eidau e hun.

11. TRI marchlwyth Ynys Prydein. Du y moroed march Elidyr Mwynfawr. a duc Seithnyn a hanner arnaw o benn Llech Elidyr yn y Gogled hyt ym pen Llech Elidyr ym Mon. Sef Seithnyn oedynt. Elidyr Mwynfawr. ac Eurgein verch Vaelgwn y wreic a Gwyn da gyued, a Gwynda Reimat. a Mynach Nawnon y gyghorwr a

Phetryleu Venestyr y wallovyat. ac Aran-uagyl gwas. ac Albeinnyn y goc. a noofes ac duyrlaw ar bedrein y vareh. a hwnnw vu hanner y dyn. ar eil Marchlwyth adue Cornann March meibon Eliffer gosgortuawr, a duc Gwrgi a Pheredur arnaw. ac nys gordinedawd neb namyn Dinogaf vab Kynan Garwyn yar y Kethin kylym ac aruidiawt. ac aglot a gauas yr hynny hyd hediw. a Dunawd wr vab Pabo, a Chynvelyn drwseyl y edrych ar vygedorth llu Guendoleu yn Arderydd. Yr trydyd Marchlwyth a duc Erch march meibon Grythmwl Wledic. a duc arnaw Achlen. ac Arthanat yn erbyn rin Vaelaur Yg Keredigyawn y dial eu tat.

12. TEIR llynges gynniweir ynys Prydein. Llynges Llary vab Yryf. a llynges Dignif vab Alan, A llynges solor vab Urnach.

13. TEIR gwith balvawt ynys Prydein. Un o nadunt a trewis Matholweh Wydel ar Vrauwen Verch Llyr. Ar eil a drewis Guenhwyvach ar Wenhwyuar. ac o achaws hynny bu weith Cad Gamlan wedy hynny. Ar dryded a drewis Golydan Vard ar ar Gadwaladyr Vendigeit.

14. TEIR drut heirva ynys Prydein. Un o nadunt pan doeth Medrawt y lys Arthur yg Kelli wic yg Kernyw. nyt edewis na bwyt na diawt yn y llys nas treul-yei. a thynnu Gwenthwyuar heuyt oe chadair Vrenhinyaeth. ac yna y trewis balvawt erni. yr eil drut heirua pan doeth Arthur y lys Medrawt. nyt edewis nac yn y llys nac yn y Cantref na bwyt na diawt.

15. TEIR neges a gahat a Bowys. un o nadunt yu kyrehu Myngan o Veigen hyt yn Llansilin erbyn Anterth drannoeth. y gymryt kynnedueu gan Gadwallawn Vendigeit. wedi llad Ieuf a Griffri. Yr eil yu kyrehu Griffri hyd ym bryn Griffri erbyn y bore drannoeth wrth ymchwelyt at Etwyn y drydet uu kyrehu Hywel vab Ieuf hyt yg Keredigyawn. Owein Gwynedd y ymlad a Ieuf ac a Iago yn yr aerva honno.

TRIOED YW Y REI HYN.

16. TEIR prif riein Arthur Gwenthwyfar uerch Guryt Gwent. a Gwenthwyuar Uerch Vab Gredyawl, a Gwenthwyuar uerch Ocurvran gawr.

17. Ae deir karedigwreic oed y rei hyn. Indec verch Aruy hir. a Garwen verch Heuinbrèn A gwyl uerch Eudaf.

18. TEIR gwrvorwyn ynys Prydain. Un o nadunt llewei verch Seitwed. a Rore verch Usber. a Mederei Badelluawr.

19. TEIR gosgord aduyn ynys Prydain.

Gosgord Mynydawe yg Kattraeth. a Gosgord Dreon Lew yn Rotwyd arderys. ar dryded Gosgord Pvelyn o Leyn erythlyu yn Ros.

20. TEIR prif lut ynys Prydein. Hut Math mab Mathonwy a dysgawd y Wyclon vab Dôn. a Hut Uthur Bendragon a dysgawd y Venw vab Teirgwaed. ar dryded Hut Rudlwm Gorr a dysgawd y Goll vab Collureuy ynei.

21. TRI chynweissyeyt ynys Prydein. Gwydar vab Run vab Beli. ac Owein vab Maxen wledic. a Chaurdaf vab Cradauc. Tri deifnyawe ynys Prydein. Riwallaun Wallt Banhadlen, a Gwall vab Gwyar a Llachen vab Arthur.

22. TRI anuat gyghor ynys Prydein. rodi y Ulkessar a gwyr Ruvein lle y karneu blaen y eu meirch ar Ytir ym Pwyth Meinlas, ar eil gadel Hors a Heingyst a Ronuen yr ynys houn. ar trydyd rannu o Arthur y wyr deingweith a Medrawt yg Kamlan.

23. TRI thaleithawe ynys Prydein. Gweir vab Gwystyl a Chei vab Cynyr a Drystan vab Tallweh.

24. TRI ruduoawe ynys Prydein. Run vab Beli. a Llew llaw Gyffes. a Morgan Mwynvavr ac un o nadunt oed rudvogach nor tri Arthur oed y enu. blydyn ny doi na gwellt na llyssu y fford y cerdei Arthur.

25. TRI llynghessur ynys Prydein. Geraint vab Erbin a March vab Meirchion. a Gwenwynyn vab Nav.

26. TRI unben llys Arthur. Gronw uab Echel. a Ffleudur flam uab Godo. a Chae dyrleith 4 uab Seidi.

27. TRI tharw unben ynys Prydein. Adaon vab Taliessin. a Chynhauval vab Argat ac Elinwy vab Kardegryr.

28. TRI unben Deifr a Bryneich a thri beird oedynt. a thri meib Disgyunydwat a wnaethant y teir madgyulauan. Diffeidell vab Disgyunydwat a ladawd Gwrgi Garwlwyd. ar gwr hwnnw a ladei gelein beunyed or Kynury a duy bob sadwr rac llad un y Sal Ysgafnuell vab Dissyunydwat a ladawt Edelfflet Ffleissawc Vrenhin Lloegy. Gwall uab Dissyunydwat a ladawd deu ederyn Gwendoleu y rhai oedynt yn cadw y eur ae aryant. a deu ddyn a yssynt beunyed yr eu kinyaw. ar gymmeint arall yn eu kwynos.

29. TRI Gwythur ynys Prydein a wnaethant y teir anuat gyulafan. Lloan Llawddiffo a ladawt Uryen vab Kynvareh. Llougat grum uargot Eidin a ladawd Avon vab Talyessin. a Heiden vab Eucngat a ladawd Aneurin Gautryd Vechty. n beird. y gur a rodei gan myw bob sadwrn yng-

hervyn ennaint yn Talhaearn. ac trewis a bwyell gynnut yn y phen. a honno oed y dryded vwyellawt. ar eil kynminte i o Aberffraw a drewis Golydan a bwyall yn y ben. Ar dryded uab Beli a drewis y wr e hun a bwyall yn y benn.

30. TRI aerwedawc ynys Prydein. Selyf uab Kynan Garwyn. ac Auaon vab Talyessin a Gwallawc uab Lleimawc.¹ Sef achaws y gelwit hwy yn aerwedogyon wrth dial eu cam oc eu bed.

31. TRI phost cad ynys Prydein. Dunawt vab Pabo A Chynvelyn drwscyl. ac Uryen Vab Kyuvareh.

32. TRI hael ynys Prydein a Rhyderch hael vab Tutual Tutclty. a Nud hael vab Senyllt a Mordaf hael uab Serwan.

33. TRI glew ynys Prydein. Gruduei a henbrien ac Aedenawe. ny ddynt o gat namyn ar eu geloreu. ac yssef a oedynt y rei hynny tri meib Gleissiar Gogled o Haernwed Vradawc eu mam.

34. TRI trahawc ynys Prydein. Gwibeid drahawc a Sawyl ben uchel a Ruuawn Peuyr drahauc.

35. TRI lledyf unben ynys Prydein. Manauydan uab Llyr, a Llywarch hên, a Gwgon gwron vab Peredur vab Eliffer, ac yssef achaws y gelwit hwy lledyf unben. wrth na cheissynt gyuoeth ac ny allai neb y ludyas uddunt.

36. TRI galouyd ynys Prydain. Greidawl galofyd, a Drystan vab Tallweh, a Gwgon Gwron.

37. TRI esgemyd aereu ynys Prydein Moruan eil Tegit. a Gwgon gledyfyd. a Gilbert Kadgyffro.

38. TRI phorthawr gweith Perllan uangor. Gwgon gledyfrud. a Madawc vab Run. a Gwiawn vab Cyndrwyn.

A thri ereill o bleit Lloegy. Hawystyl Drahawc. a Gwaetrym Herwuden. a Guiner.

39. TRI eur gelein ynys Prydein. Madawc uab Brwyn. a Cheugan Peillyawc. a Ruuawn Peuyr ab Gwydno.

40. TRI hualhogyon deulu ynys Prydein. Teulu Gatwallawn Lawhir a dodassant hualeu eu meirch ar draet pob un o nadunt yn ymlad a Serygei Wydel ygkerrig y Gwydyl y Mon. ar eil Teulu Riwallon vab Uryen yn ymlad a saesson. a Theulu Belen o Leyn yn ymladd ag Etwin ym Mryn Etwin yu Ros.

41. TRI diweir deulu ynys Prydein. Teulu Katwallawn yn y buant hualogion, a theulu Gauran vab Aedan pan uu y diuankoll. a Theulu Gwendoleu ab Kei-

¹ Lleeanawc.

dyan yn Arderyd, a dalyassant yr ymlad pythewnos a mis gwedi llad eu harglwyd. Sef oet eiryf pob un o'r teuluoed un kan wr ar ugeint.

42. Tri anniweir deulu ynys Prydein. Teulu Gronw peuyr o Benilyn a ommedassant eu Harglwyd o erbyn y gventyn-uacw y gan lew Llaw Gyffes, a theulu Gwrgi a Pheredur, a adawssant eu Harglwyd yg Caer Greu a Chynoeth ac ymlad udynt drannoeth, ac Eda Glin Gavr ac yn y llas ell den, ar trydyd teulu ar Lan Ffergan, a ymadawssant ac eu harglwyd yn lledrat y ar y fford yn myned Gamlan. Riuedi pob un o'r teuluoed un can wr ar huceint.

43. Tri hualoc eur ynys Prydein. Riwallon Wallt Banhadlen. Run a Maelgwn a Chadwaladwyr Vendigeit, ac yssef achaws y gelwit y gwyr hynny yn hualogion wrth na cheffid meirch a berthlynei udunt, rac eu meint, namyn dodi hualeu eur am eu hegwytledd ar bedreineu eu Meirch dra e kefyn, a dwy badell eur a dan eu gliniu. Ac y wrth hynny gelwir padellec y glin.

44. Tri charw ellyll ynys Prydein. Ellyll Gwidawl, ac Ellyll Llyr Marini, ac Ellyll Gwrthmwl Wledic.

45. Tri gwyd Ellyll ynys Prydein. Ellyll Manawe ac Ellyll Ednyuedawe drythyll, ac Ellyll Melen.

46. Tri thrwydedawe llys Arthur, a thri anvodawe Llywarch hên a Llemenic a Heled.

47. Tri diweir ynys Prydein. Ardun wreic Gateor vab Gorolwyn, ac Eneilyan wreic Wydyr drwm ac Emerchret wreic Uabon uab Dewengan.

48. Tri gwaywrd ynys Prydein. Dygynnelw vard Owein, ac Arouan vard seleu uab Kynan, ac Avanedic uard Katwallawn vab Katvan.

49. Tri goruchel gareharawr ynys Prydein. Llyr Lletieith a vu gan eurosmynd ygkarchar, ar eil Mabon mab Modron, ar trydyd Gweir uab Gweiryoad, ac un oed goruchelach no'r tri a un deirnos ygkarchar ygkaer Oeth ac Annoeth, ac a vu deirnos ygkarchar gan Wenn Bendragon, ac a vu deirnos ygkarchar Hut y dan lech Echymmeint, ac ysef oed y goruchel gareharawr hwnnw Arthur, ag un gwas ae gollyngawd o'r tri charchar, ac y sef oed y gwas hwnnw Goreu uab Custennin y geuynderw.

TRIOED Y MEIRCH YW Y REI HYN.

50. Tri rodedicuarch ynys Prydein. Meinlas march Casswallawn vab Beli, a

Melyngan Gamre march Llew llaw gyffes, a llugor march Karadawe vreichuras.

51. Tri phrifurach ynys Prydein. Du hir tywedic march Kynan garwyn, ac Awydawe Vreich hir march Kishoret eil Kynan, a Rud broen tuth bleid march Gilbert nab Kadgyffro.

52. Tri anreithvarch ynys Prydein. Karnavlawe march Ywein uab Uryen, a thavawt hir march Cadwallawn vab Katvan, a Bucheslom march Gwgawn gledyfrud.

53. Tri thom edystyr ynys Prydein. Gwineu Guduc hir march Kei, a Grei march Edwin, a Llwyd march Alser mab Maelgwn.

54. Tri gorderchuarch ynys Prydein. Pferlas march Dalldaf eil Kynin, a gwelugan gohoegain march Caredic vab gwallawe. A Gurbrith march Raawt.

55. Tri phrifurach ynys Prydein a dugant y tri marchlwyth, y mae eu henweu dracheuyn.

56. Tri gwrveichyat ynys Prydein. Pryderi mab Pwyll pen Annwn wrth voch Pendaran Dyuet y datmaeth ac ysef y katuei y glyu Cuch yn Elyn, ac ys ef achaws y gelwit hwnnw yn wrueichyat. Kany allei neb na thwyll na threis arnau. Ar eil Drystan vab Tallwech wrth voch march fab Meirchyawn. Tra aeth y meichyat yn gennat ar Eswyll Arthur a March, a Chei, a Bedwyr a uant oll petuar ac ny chwassant cymmeint ac un banw, nac o dreis nac o dwyll nac o ledrat y gantan, ar drydyd Coll vab Collvreuy wrth voch Dallwyr Dallben ygglyn Dallwyr yg Cernyw, ac un or moch oed dorrawe Henwen oed y henw, a darogan oed yr hanei waeth ynys Prydein or torrllwyth. Ac yna y kynnullawd Arthur llu ynys Prydein ac yd aeth y geissyaw y diva. Ac yna y daeth hychen yngordodu, ac ym Penryn Austin yg Kernyw yd aeth yn y mor, ar gwrdueichyat yn y hol, ac ym Maes Gwenith yg Gwent y dotwes ar wenithen a Gwenynen, ac yr hynny hyd heddyw y mae goreu lle gwenith yg Gwent, ac yn Llouyon ym Penuro y dotwes ar heiden a gwenbithen, ac am hyny i diarhebir o heid Llouyon, ac yn riw gyvnerthwech yn Arvon y dodwes ar geneu Cath a Chyw Eryr. Ac y rhoed yr eryr y Vreat tywyssawc o'r gogledd ac wynt a hanfuant waeth o nadunt. Ac yn Llanueir yn Aruon a dan y maen du y dodwes ar geneu Cath, ac y ar y maen y byryawd, y gwrveichyat yn y mor, a Meibon Paluc y Mon ae Magassant yr drwc udunt, a

honno uu gath Paluc. ac a vu un o deir prif ormes Môn a vagwyt yndi. ar eil oed Daronwy. ar drydet Etwin frenhin Lloegr.

57. TRI anuyl llys Arthur, a thri chatvarchawc, ac ny mynnasant penteulu arnynt eiryoet. ac y Cant Arthur eglun.

Sef yu vyn tri Chaduarchawc
Mened a Llad llurugawc
A cholouyn Kymry Karadawc.

58. TRI eurgyrd ynys Prydein. Caswallawn vab Beli. pan aeth y geissyaw Flur hyd yn Rufein. a Manauydan uab Llyr pan uu hyt ar Dyuet. A Llew llaw

gyffes pan uu ef a Gwydyawn yn ceissaw enw ac arveu y gan aranrot y uam.

59. TRI brenhin a vuant veibon eillon. Gwryat vab Gwryan yn y Gogled. a Chadauael vab Kynuedw yg Gwyned. a Hyseid vab Bleidic yn Deheubarth.

60. TRI budr Hafren Katwallawn pan aeth y weith Digoll. a llu Kymru gantaw. ac Etwin o'r parth arall. a llu Lloegyr gantaw. ac yna y butrawd Havren oe blaen hyt y Haber. Ar eil kyuarws Golydan y Gan Einyawn vab Bled brenhin Kernyw. ar drydet calain uerch Idon vab Ner y gan Vaelgwn.